

Asia Tekijänoikeuden luovutus

Hakija X

Annettu 8.6.1994

Tiivistelmä *Taloudellisia oikeuksia luovutettuaan tekijä ei voi määrätä teoksesta siltä osin kuin oikeudet on luovutettu toiselle. Tekijä voi vain rajoitetusti luopua moraalisisista oikeuksistaan. Tekijänoikeuden luovutuksensaajalla ei ole teoksen muuttamis- tai edelleenluovutusoikeutta, jollei toisin ole sovittu.*

SELOSTUS ASIASTA

X on 19.5.1994 päivätyllä kirjeellä pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa tekijänoikeussuojasta ja tekijänoikeuden siirtymisestä. X kysyy, mitkä oikeudet jäävät piirtäjälle ja mitkä asiakkaalle, mikäli hän myy piirtämänsä korttisarjan piirroksia yksinoikeudella. Lisäksi X kysyy miten oikeudet menevät, jos hän myy piirroksien käyttöoikeudet tai täydet käyttöoikeudet.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt asian ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Pykälässä mainitaan suojattavina teostyyppinä muun muassa kaunokirjalliset ja selittävät kirjalliset esitykset sekä kuvataiteen tuotteet. Korttien piirroksia voidaan suojata kuvataiteen tuotteina. Tekijänoikeus syntyy aina teoksen luonnelle tekijälle eli luonnolliselle henkilölle.

Tekijänoikeussuojan edellytyksenä on, että tuote ylittää teostasoon. Teostasovaatimus edellyttää, että teoksen tulee olla itsenäinen ja omaperäinen eli sellainen, ettei kukaan muu kuin tekijä itsenäisesti työhön ryhtyessään päätyisi samanlaiseen lopputulokseen. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä ei ole muita laatuvaatimuksia.

Tekijänoikeus suojaa teoksen ilmenemismuotoa, mutta ei esimerkiksi ideoita, aiheita tai periaatteita sellaisenaan.

Tekijänoikeus jakaantuu taloudellisiin ja moraalisiin oikeuksiin. Moraalisista oikeuksista säädetään lain 3 §:ssä. Sen mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan vaatimalla tavalla, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi pykälässä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa loukkaavalla tavalla sekä teoksen saattaminen yleisön saataviin sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä. Tekijä voi vain rajoitetusti luopua moraalisisista oikeuksistaan.

Tekijänoikeus tuottaa lain 2 §:n mukaan tietyin rajoituksin yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana. Tekijä voi siirtää nämä taloudelliset oikeutensa eli teoksen käyttöoikeudet toiselle, esimerkiksi juridiselle henkilölle.

Tekijän taloudelliset oikeudet voidaan luovuttaa toiselle kokonaan tai osittain. Tekijänoikeuslaissa ei ole asetettu muotovaatimuksia tekijänoikeuden luovutusta koskeville sopimuksille. Lain mukaan kirjallisten sopimusten lisäksi myös suulliset ja hiljaiseen yhteisymmärrykseen perustuvat eli konkludenttiset sopimukset voivat olla päteviä. Käytännössä on suositeltavaa tehdä kirjallinen sopimus.

Tekijänoikeuden kokonaisluovutuksesta, lain 3 §:n mukaisia moraalisia oikeuksia koskevin rajoituksin, on kysymys, kun tekijä luovuttaa kaikki taloudelliset oikeutensa toiselle yksinoikeudella. Tämän jälkeen tekijällä ei ole oikeutta määrätä teoksesta. Tekijä voi myös luovuttaa jonkin tietyn käyttöoikeuden, esimerkiksi kuvien painamisen tiettyyn yksilöityyn tarkoitukseen, yksinoikeudella toiselle, minkä jälkeen tekijä ei voi enää määrätä tästä käytöstä. Sen sijaan muut tekijänoikeudet jäävät tekijälle. Oikeuksia voidaan luovuttaa myös niin sanottuina yksinkertaisina käyttöluovina, jolloin luovutuksensaaja ei saa yksinoikeutta vaan ainoastaan rinnakkaisen käyttöluvan muiden käyttöluvan saaneiden kanssa. Tällöin tekijä voi myös itse käyttää mainittuja oikeuksia.

Tekijänoikeuden luovutuksista voidaan sopia vapaasti. Haluttaessa esimerkiksi rajata kuva-aiheiden käyttö vain johonkin tiettyyn tarkoitukseen käyttötarkoitus on selvästi yksilöitävä sopimuksessa. Sopimuksessa on myös selvästi sovittava siitä, onko kysymyksessä yksinoikeus vai yksinkertainen käyttöoikeus. Sopimusta tehtäessä on lisäksi otettava huomioon tekijänoikeuslain säännökset oikeuden luovutuksesta.

Yleiset säännökset oikeuden luovutuksesta ovat tekijänoikeuslain 3 luvun 27–30 §:ssä. Säännöksistä on syytä erikseen mainita 28 §, jossa säädetään, ettei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle, ellei toisin ole sovittu. Milloin oikeus kuuluu

liikkeelle, sen saa luovuttaa yhdessä liikkeen tai sen osan kanssa; luovuttaja on kuitenkin edelleen vastuussa sopimuksen täyttämistä. Lain mukaan siis luovutuksensaajalla ei ole muuttamisoikeutta tai edelleenluovutus-oikeutta. Jos ne halutaan luovuttaa, siitä on syytä ottaa sopimukseen määräys. Tekijänoikeuden kokonaisluovutus yksinoikeudella käsittää kuitenkin myös muuttamis- ja edelleenluovutus-oikeuden.

Kustannussopimuksesta säädetään lain 31–38 §:ssä. Lain 31 §:n mukaan kustannussopimuksella tekijä luovuttaa kustantajalle oikeuden painamalla tai senkaltaista menetelmää käyttäen monistaa ja julkaista kirjallisen tai taiteellisen teoksen. Kustannussopimusta koskevia säännöksiä on sovellettava vain, jollei toisin ole sovittu. (jaosto)